

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

KRAJOWA RADA IZBY ARCHITEKTÓW RP

Warszawa, 20 maja 2019 r.

L.dz. 297/KRIA/2019/w

**Pan
Piotr Müller
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego**

Szanowny Panie Ministrze

W odpowiedzi na pismo z dnia 18 kwietnia br., przekazujące Krajowej Radzie Izby Architektów RP do konsultacji projekt rozporządzenia w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu architekta, poniżej przekazujemy szczegółowe uwagi do ww. aktu. Zostały one wypracowane przez Komisję Kształcenia i Edukacji - Podkomisję Kształcenia Architektów i Szkolnictwa Wyższego powołane przy Krajowej Radzie Izby Architektów RP oraz Krajową Komisję Kwalifikacyjną.

W pierwszej kolejności pragniemy podkreślić, że projekt ten zawiera szereg rozwiązań, które ocenić należy pozytywnie. Wśród nich szczególnie istotne są: wprowadzenie praktyki zawodowej trwającej cały semestr oraz zwiększenie ilości godzin projektowania. Z satysfakcją przyjęliśmy również dostrzeżenie roli Izby Architektów w prowadzonej w toku studiów praktyce zawodowej. Jest to szczególnie istotne zważywszy na fakt, że kształcenie architekta rozpoczyna się na uczelni, a kończy uzyskaniem uprawnień do projektowania po odbyciu praktyki zawodowej i zdaniu egzaminu w Izbie Architektów. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa (Dz.U. z 2016 r., poz. 1725, tj.) „wykonywanie zawodu architekta polega na współtworzeniu kultury przez projektowanie architektoniczne obiektów budowlanych, ich przestrzennego otoczenia oraz ich realizację, nadzorce nad procesem ich powstawania oraz na edukacji architektonicznej”. W takiej perspektywie jest to efekt współdziałania uczelni i Izby Architektów. Rozporządzenie będące przedmiotem zgłoszonych uwag dotyczy zatem fragmentu edukacji architekta, jaka odbywa się na uczelni, w perspektywie uzyskania profesjonalnej samodzielności. Działania uczelni i izby są zatem komplementarne i powinny być zsynchronizowane dla uzyskania najlepszych efektów kształcenia.

Projekt zawiera również pewne mankamenty, co do których odnosimy się poniżej, wskazując jednocześnie konkretne propozycje korekty legislacyjnej wraz z uzasadnieniami.

Ponadto wątpliwości Izby budzi brak uregulowania w projekcie kwestii kosztów związanych z praktyką zawodową odbywaną w czasie studiów poza uczelnią. Izba Architektów wskazuje, że przygotowanie kandydata na architekta, związane jest z koniecznością poniesienia znacznych kosztów związanych z stworzeniem właściwego miejsca pracy, a w szczególności konieczność zapewnienia narzędzi pracy takich jak np. specjalistyczne oprogramowania do projektowania. Tym samym w ocenie Izby Architektów kwestia określenia źródła finansowania tych kosztów dla szacowanej przez Ministerstwo liczby ok. 3.500 studentów rocznie wydaje się szczególnie uzasadniona. Jest to możliwe ponieważ horyzont czasowy w zakresie praktyk zawodowych proponowany w rozporządzeniu dla ich wprowadzenia jest 2 lub 3 letni, w zależności od trybu studiów. Jednocześnie podkreślić należy, że pozostawienie tej kwestii nieuregulowaną może spowodować brak chętnych do pełnienia roli opiekuna praktyki, co jest kluczowe dla wprowadzenia tej jakże ważnej zmiany w standardzie kształcenia. Stąd jeszcze raz podkreślamy, że należy określić sposób finansowania praktyk oraz przewidzieć na ten cel środki finansowania w budżecie państwa. Izba Architektów deklaruje gotowość współpracy w tym zakresie.

Uwagi o charakterze legislacyjnym:

W projekcie rozporządzenia wskazano, że praktyka zawodowa - architektoniczna odbywa się z udziałem okręgowych izb architektów (pkt. 4, s. 4 i 31). Krajowa Rada IARP wskazuje, że praktyka odbywać się powinna z udziałem właściwych jednostek organizacyjnych izby architektów. Proponuje się, aby szczegółowa kwestia właściwości izb została pozostawiona do decyzji samorządu zawodowego architektów. Regulacje dotyczące tej właściwości stanowiąc powinny zakres przepisów wewnętrznych izby, nie zaś przedmiot rozporządzenia. Wewnętrzna organizacja procesu praktyk powinna być zgodna ze strukturą izby architektów, która determinuje właściwe organy uprawnione i zobowiązane do udziału w procesie praktyk studenckich. Nie można wykluczyć, że w ramach organizacji praktyk studenckich znaczący udział będzie miała Krajowa Izba Architektów, jako jednostka organizacyjna samorządu. Krajowa Rada Izby Architektów określi, w drodze uchwały, zasady udziału izby w organizowaniu praktyk studenckich, jednolite dla całego kraju. Proponowany w projekcie rozporządzenia zapis wykluczyłby możliwość udziału Izby Krajowej w tym procesie, co nie wydaje się być uzasadnione oraz skutkowałoby brakiem jednolitego standardu ich odbywania, a więc byłoby sprzeczne z celem rozporządzenia.

W związku z powyższym, IARP proponuje następującą redakcję przepisu:

„praktyka zawodowa – architektoniczna odbywa się poza uczelnią i z udziałem ~~okręgowych izb~~ izby architektów, [...]”.

Uwagi o charakterze merytorycznym:

Krajowa Rada IARP pozytywnie ocenia wprowadzenie w przedmiotowym projekcie obowiązku uwzględnienia w programach nauczania praktyki zawodowej - architektonicznej prowadzonej z udziałem Izby Architektów. W ocenie IARP pozwoli to zrealizować cel praktyki, którym jest nabycie umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy nabytej w toku zajęć. Aby w pełni zrealizować ten cel, student musi jednak zdołać osiągnąć tę wiedzę. Projektodawca wskazał, że praktyka ta odbywana jest po 4 semestrze studiów (s. 4). Krajowa Rada IARP wskazuje, że praktyka zawodowa – architektoniczna powinna odbywać się po 6 semestrze studiów I stopnia, tak aby zakres nabytej wiedzy i umiejętności był na tyle szeroki, że możliwe jest wykorzystanie go w praktyce. Stąd proponujemy następującą korektę w tabeli zamieszczonej w punkcie 4 (praktyki zawodowe) w części dotyczącej studiów I stopnia:

„Praktyka zawodowa – architektoniczna (po ~~czwartym~~ ~~sószym~~ semestrze)”

W przypadku praktyki zawodowej, która ma się odbywać poza uczelnią i z udziałem okręgowych izb, w oparciu o infrastrukturę biur i pracowni architektonicznych, zarówno program praktyk jak i ich forma oraz sposób weryfikacji osiągniętych efektów uczenia powinien zostać ustalony w sposób jednoznaczny, spójny oraz taki sam dla wszystkich uczelni. Pozostawienie dowolności ustalania powyższych kwestii przez każdą z uczelni spowoduje, że zakres praktyk i ich forma mogą różnić się znacząco w zależności od uczelni – różna może być więc ich jakość. Ponadto brak zaangażowania Izby Architektów w proces ustalania praktyki może spowodować, po jej stronie daleko idące utrudnienia organizacyjne. Regulamin praktyk powinien określić minimalny standard jakościowy, co zapewniłoby z jednej strony podstawowy obligatoryjny zakres praktyki, z drugiej zaś możliwość swobodnego kształtowania po zapewnieniu regulaminowego minimum.

„Izba Architektów do dnia 1 października 2021 roku określi Regulamin praktyk zawodowych obejmujący podstawowy program praktyk, formę ich odbywania i sposób weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się w porozumieniu z ministrem właściwym ds. nauki”.

W punkcie 5 w części dotyczącej studiów I stopnia (s. 4, zdanie 4 i 5) wskazano, że: *„praktyka zawodowa – architektoniczna odbywa się poza uczelnią i z udziałem okręgowych izb architektów, w oparciu o infrastrukturę biur lub pracowni architektonicznych. Opiekun studenta prowadzący praktykę posiada uprawnienia budowlane do projektowania w specjalności architektonicznej bez ograniczeń”.* Wskazujemy, że osoba, która prowadzi praktykę (opiekun) powinna spełniać łącznie dwa warunki: posiadać wskazane w projekcie uprawnienia oraz być wpisana na listę członków samorządu zawodowego architektów. Przynależność do samorządu wskazuje na faktyczne wykonywanie zawodu, wiąże się również z szeregiem obowiązków, co z kolei przekłada się na przygotowanie do roli prowadzącego praktykę. Edukacja

architektoniczna, w tym szczególnie praktyka zawodowa, powinna „odzworowywać” reguły powstawania projektów architektonicznych, tak aby absolwent przygotowany był do stworzenia projektu, w ramach późniejszej praktyki projektowej zmierzającej do uzyskania uprawnień budowlanych. Tak więc kluczowe jest nabycie w toku edukacji wiedzy i umiejętności pozwalających na prawidłowe sporządzenie projektu. W polskim systemie prawnym projekt architektoniczny lub architektoniczno-budowlany sporządzony może zostać jedynie przez osobę będącą członkiem samorządu zawodowego. Wpis na listę potwierdza możliwość faktycznego wykonywania zawodu, posiadanie właściwych uprawnień oraz generuje obowiązek posiadania ubezpieczenia i przestrzegania zasad etyki i standardów zawodowych. Jedynie osoby wykonujące zawód na tych zasadach są gwarantem odpowiedniej jakości praktyki zawodowej. Podlegają one nadzorowi samorządu, ciąży na nich obowiązek właściwego wykonywania zawodu, jak również przestrzegania etyki zawodowej. Ponadto podkreślić należy, że udział izby architektów w praktykach zawodowych dotyczy może jedynie osób będących jej członkami. Analogiczna uwaga dotyczy części regulującej kształcenie na studiach jednolitych magisterskich (pkt. 5 zdanie 4 i 5, s. 31). W związku z powyższym, proponujemy następującą korektę przepisu:

„praktyka zawodowa – architektoniczna odbywa się poza uczelnią i z udziałem ~~okręgowych izb~~ izby architektów, w oparciu o infrastrukturę biur lub pracowni architektonicznych. Opiekun studenta prowadzący praktykę posiada uprawnienia budowlane do projektowania w specjalności architektonicznej bez ograniczeń oraz jest wpisany na listę członków samorządu zawodowego architektów”.

Taki zapis zapobiegnie min. potencjalnie możliwej sytuacji, że edukację prowadzić będzie osoba, której uprawnienia są zawieszane lub która została ich pozbawiona. Jest więc on w sposób oczywisty zgodny z interesem społecznym.

W dziale II projektodawca określił wymogi dotyczące kwalifikacji osób prowadzących kształcenie odpowiednio dla wszystkich rodzajów studiów (I i II stopnia oraz studiów jednolitych). Zarówno w części dotyczącej studiów I stopnia, jak i tych prowadzonych w systemie jednolitym (s. 5 oraz odpowiednio s. 32) wskazano, że kształcenie w zakresie projektowania (grupa A) i praktyki (grupa D) jest prowadzone przez osoby posiadające uprawnienia budowlane w specjalności architektonicznej bez ograniczeń lub doświadczenie zawodowe nabyte w działalności projektowej i budowlanej. Właściwym kryterium do oceny czy osoba prowadząca kształcenie w tym zakresie posiada odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie oraz wykonuje zawód architekta jest przynależność do samorządu zawodowego. Osoba taka, po ukończeniu studiów odbyła bowiem odpowiednią praktykę zawodową oraz zdała egzamin na uprawnienia w izbie architektów. Odbyła w ten sposób pełny kurs kształcenia, zarówno na uczelni jak i w izbie architektów i czynnie wykonuje zawód architekta. Zaproponowana przez projektodawcę redakcja nie wskazuje żadnych weryfikowalnych kryteriów oceny doświadczenia i wykonywania zawodu architekta. Ponadto wskazujemy, że nie jest możliwe nabycie doświadczenia w działalności projektowej i budowlanej poza izbą. Osoba, która nie jest członkiem samorządu nie może sporządzić projektu, który stanie się podstawą wydania pozwolenia na budowę. Tylko doświadczenie przy sporządzaniu takich projektów (muszą być one zgodne z zasadami wiedzy technicznej oraz przepisami prawa) powinno być brane pod uwagę przy ocenie kompetencji do pełnienia funkcji w nauczaniu architektury i jako opiekuna praktyk. Zgodnie z powyższym, IARP przedstawia niżej propozycję korekty zapisu:

„Kształcenie służące osiągnięciu efektów w grupie zajęć A, D, E jest prowadzone przez osoby posiadające uprawnienia budowlane w specjalności architektonicznej bez ograniczeń i ~~doświadczenie zawodowe nabyte w działalności projektowej i budowlanej~~ wpisane na listę członków samorządu zawodowego architektów [...]”.

Krajowa Rada IARP z zadowalaniem odnotowuje wzrost liczby godzin przeznaczonych na projektowanie w stosunku do obecnego rozporządzenia. Dla pełnego wykorzystania tej propozycji ministerstwa wnosimy o korektę nazwy podziału grupy zajęć, w których osiąga się szczegółowe efekty uczenia się. Pierwsza z grup (A) nazwana została przez projektodawcę „projektowanie” oraz uszczegółowiona w kolejnych podgrupach. W ocenie IARP jest to zbyt szeroki i szczegółowy, a zarazem niekompletny zbiór z zakresu możliwej obecnie i w przyszłości tematyki projektowania. Proponujemy więc nadanie tej grupie nazwy „studio projektowe”.

Takie ujęcie ma charakter syntetyzujący, ponieważ STUDIO PROJEKTOWE jest miejscem wykonywania projektu, sposobem komunikacji w ramach zespołu międzybranżowego, miejscem konfrontacji idei, poznawania teorii i metod pracy. Pozwala też prowadzić zajęcia o różnorodnej tematyce i skali, od projektowania architektonicznego do planowania przestrzennego, zgodnie z wiedzą posiadaną przez osoby je prowadzące, których kompetencje zdefiniowano w innej części rozporządzenia.

Należy wskazać, iż, STUDIO PROJEKTOWE jest sprawdzonym i realizowanym systemem organizacji edukacji architektonicznej we wszystkich wiodących światowych uczelniach architektonicznych. Referencje organizacyjne dla takiego modelu studiów to np.: TU DELFT, ETH ZURICH, UCL LONDYN, MIT, HARVARD, NUS Singapur, HKU Hong Kong, UBC Vancouver. Wymienione uczelnie są w pierwszej 30-tce rankingu najlepszych wydziałów architektury na świecie. Jeśli „Konstytucja dla Nauki” ma ambicje wprowadzenia polskiej nauki na najwyższy poziom światowy, to w dziedzinie architektury powinna skorzystać z tych sprawdzonych wzorców i ująć je w rozporządzeniu, dotyczącym standardów edukacji architektonicznej. W związku z powyższym, proponujemy wprowadzenie następujących zmian w tabeli dotyczącej grup zajęć (s. 3, 16 oraz s. 30).

„A. **Projektowanie Studio projektowe**” oraz usunięcie podpunktów A1 i A2.

W ocenie Krajowej Rady Izby Architektów niezbędne jest wyraźne wskazanie w rozporządzeniu wymogu ukończenia studiów I stopnia na kierunku architektura lub architektura i urbanistyka przed podjęciem studiów II stopnia na tym kierunku. Kierunek architektura nie ma odpowiedników ani kierunków pokrewnych. Umożliwi to eliminację obecnie i w przyszłości kwestii spornych przy kwalifikacji kandydatów do egzaminu na uprawnienia do projektowania przez OIA RP. Stosownie do powyższego IARP przedstawia niżej propozycję uzupełnienia części dotyczącej studiów II stopnia w pkt. 1 (wymagania ogólne) o punkt 1.6. w brzmieniu: „Warunkiem rozpoczęcia studiów II stopnia jest ukończenie studiów I stopnia na kierunku architektura lub architektura i urbanistyka”.

Ponadto, mając na względzie konieczność zapewnienia odpowiedniego poziomu przygotowania absolwenta studiów na kierunku architektura do odbywania praktyki zmierzającej do uzyskania uprawnień budowlanych wnosimy o dodanie do katalogu efektów kształcenia, odpowiednio po wszystkich rodzajach kształcenia „rozumie odpowiedzialność i rolę architekta w zrównoważonym kształtowaniu środowiska, oraz ma świadomość skutków ekonomicznych swoich decyzji na różnych poziomach działań projektowych i planistycznych”.

KRIA wskazuje, iż przedstawiona do konsultacji Ocena Skutków Regulacji, w której wskazano, że „wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców [...]”. W kontekście wprowadzenia w przedmiotowym projekcie praktyki zawodowej prowadzonej „w oparciu o infrastrukturę biur lub pracowni architektonicznych”, ocena braku wpływu rozporządzenia na funkcjonowanie przedsiębiorców może budzić zastrzeżenia. W opinii Krajowej Rady IARP, przy prawidłowym określeniu finansowania praktyk, mogą być one istotnym bodźcem stymulującym rozwój gospodarki w odniesieniu do mikroprzedsiębiorstw i małych przedsiębiorstw, bowiem jak wynika z danych Izby Architektów, w takiej formie najczęściej w Polsce zorganizowane są biura architektoniczne.

Podsumowując Krajowa Rada Izby Architektów zwraca się do Pana Ministra o uwzględnienie zaproponowanych wyżej zmian oraz analizę projektu pod kątem zgłoszonych zastrzeżeń. Ponadto KRIA deklaruje swoją merytoryczną pomoc przy dalszych pracach nad przedmiotowym projektem.

W imieniu Krajowej Rady IARP

Małgorzata Pilinkiewicz, Architekt IARP

Prezes Krajowej Rady IARP

Wojciech Gwizdak, Architekt IARP

Sekretarz Krajowej Rady IARP